

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL ATISISAKYMO NAGRINĖTI PRAŠYMĄ NR. 1A-18/2022

2022 m. balandžio 20 d. Nr. KT47-A-S44/2022

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Danutės Jočienės, Giedrės Lastauskienės, Vytauto Mizaro, Algio Norkūno, Daivos Petrylaitės,

sekretoriaujant Vaivai Matuizaitei,

Konstitucinio Teismo tvarkomajame posėdyje apsvaustė pareiškėjos [duomenys neskelbiami] prašymą Nr. 1A-18/2022.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

1. Pareiškėja prašo ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos 41 straipsnio 3 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo ir asmenų lygiateisiškumo principams neprieštarauja Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (toliau – Įstatymas) 78 straipsnis (su 2018 m. lapkričio 20 d. pakeitimais), 79 straipsnis (2018 m. lapkričio 20 d. redakcija) tiek, kiek juose, pasak pareiškėjos, nenustatyta, kad gerai besimokantis studentas, įstojęs į valstybės nefinansuojamą studijų vietą ir vėliau užėmęs atsilaisvinusią valstybės finansuojamą studijų vietą su ne visu studijų krepšeliu, turi teisę pretenduoti į faktiškai sumokėtos norminės studijų kainos dalies kompensavimą.

2. Iš pareiškėjos prašymo ir jo priedų matyti, kad atsilaisvinus valstybės finansuojamai studijų vietai, pareiškėjai, kaip gerai besimokančiai studentei, buvo pasiūlyta pereiti iš valstybės nefinansuojamos studijų vietos į valstybės finansuojamą. Pareiškėja 2019 m. rugsėjo 24 d. pasirašė naują studijų sutartį, kurioje buvo nurodyta, kad studijos yra apmokamos iš valstybės biudžeto. Pareiškėjai sužinojus, kad valstybė apmokės tik dalį sumos už 2019–2020 m. studijų metus, ji kreipėsi į Valstybinį studijų fondą (toliau – Fondas) dėl asmenų, kuriems siūloma kompensuoti už studijas sumokėtą studijų kainos dalį, sąrašo pakeitimo ir pareiškėjos sumokėtos sumos už studijas kompensavimo. Fondas 2020 m. gruodžio 22 d. sprendimu pareiškėjos prašymo netenkino.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2021 m. kovo 23 d. sprendimu atmetė pareiškėjos skundą dėl minėto Fondo sprendimo panaikinimo ir įpareigojimo Fondą išnagrinėti pareiškėjos prašymą iš naujo, be kita ko, konstatavęs, kad studentai, studijavę valstybės finansuojamoje studijų vietoje, negali gauti kompensacijos už sumokėtas studijas, nes neatitinka Įstatymo 79 straipsnyje (2018 m. lapkričio 20 d. redakcija) nustatyto kriterijaus – studijuoti valstybės nefinansuojamoje studijų vietoje; į asmenų, kuriems siūloma kompensuoti už studijas sumokėtą kainą, sąrašą įtraukus ir valstybės finansuojamus studentus, neliktų šios kompensavimo tvarkos prasmės. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2021 m. lapkričio 17 d. neskundžiama nutartimi pareiškėjos apeliacinį skundą atmetė ir Vilniaus apygardos administracinio teismo 2021 m. kovo 23 d. sprendimą paliko nepakeistą.

3. Pareiškėjos prašymas Konstituciniam Teismui pateiktas 2022 m. kovo 6 d.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

4. Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalį (2019 m. kovo 21 d. redakcija) kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų aktų, jeigu jų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves ir šis asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones.

5. Pareiškėja, vadovaudamasi *inter alia* Konstitucinio Teismo suformuotos oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis dėl legislatyvinės omisijos, taip pat dėl asmens teisės į nemokamą aukštąjį mokslą gerai besimokantiems piliečiams, be kita ko, nurodo, kad, jos nuomone, Įstatymo 78 straipsnyje (su 2018 m. lapkričio 20 d. pakeitimais), 79 straipsnyje (2018 m. lapkričio 20 d. redakcija) yra legislatyvinė omisija, nes juose nenustatyta, kad gerai besimokantis studentas, įstojęs į valstybės nefinansuojamą studijų vietą ir vėliau užėmęs atsilaisvinusią valstybės finansuojamą studijų vietą su ne visu studijų krepšeliu, turi teisę pretenduoti į faktiškai sumokėtos norminės studijų kainos dalies kompensavimą.

Pasak pareiškėjos, minėta legislatyvinė omisija lėmė jos konstitucinės teisės į nemokamą aukštąjį mokslą gerai besimokantiems piliečiams pažeidimą, t. y. nors pareiškėja buvo gerai besimokanti studentė, jai nebuvo užtikrintas nei nemokamas aukštasis mokslas, nei teisė į studijų kainos kompensavimą.

5.1. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog teisės spraga, *inter alia* legislatyvinė omisija, visada reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas apskritai nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte (jo dalyje), nei kuriuose nors kituose teisės aktuose, tačiau poreikis tuos visuomeninius santykius teisiškai sureguliuoti yra, o legislatyvinės omisijos atveju tas teisinis reguliavimas turi būti nustatytas būtent tame teisės akte

(būtent toje jo dalyje), nes to reikalauja kuris nors aukštesnės galios teisės aktas, *inter alia* pati Konstitucija (*inter alia* 2008 m. lapkričio 5 d., 2010 m. liepos 2 d., 2011 m. rugpjūčio 25 d. sprendimai).

5.2. Pažymėtina, kad Įstatymo 78 straipsnyje „Nemokamas aukštasis mokslas gerai besimokantiems studentams“ (su 2018 m. lapkričio 20 d. pakeitimais) *inter alia* nustatyta, kad studentui, kurio trumposios pakopos, pirmosios pakopos ar vientisosios studijos yra valstybės finansuojamos, po aukštosios mokyklos nustatyto vertinamojo laikotarpio, ne ilgesnio kaip studijų metai, valstybės finansavimas studijoms išlieka, jeigu jis atitinka šio straipsnio 4 dalyje nustatytus gero mokymosi kriterijus; jeigu studentas neatitinka gero mokymosi kriterijų, jis netenka valstybės finansavimo, išskyrus šio straipsnio 6 dalyje nustatytą atvejį; valstybės finansavimo studijoms netekęs studentas už studijas turi mokėti aukštosios mokyklos nustatytą studijų kainą, o atsilaisvinsią valstybės finansuojamą studijų vietą aukštosios mokyklos nustatyta tvarka užima geriausiai toje pačioje studijų kryptyje, tame pačiame kurse ir pagal tokią pačią studijų formą valstybės nefinansuojamoje studijų vietoje besimokantis studentas, atitinkantis gero mokymosi kriterijus; jeigu atsilaisvinsią vietų yra mažiau negu studentų, atitinkančių gero mokymosi kriterijus, pirmenybė teikiama studentams, vertinamuoju laikotarpiu surinkusiems daugiau modulių (dalykų) puikaus pasiekimų lygmens įvertinimų (5 dalis).

Įstatymo 79 straipsnyje „Kainos, sumokėtos už studijas, kompensavimas“ (2018 m. lapkričio 20 d. redakcija) nustatyta, kad Vyriausybės nustatyta tvarka ir dydžiu daliai valstybės nefinansuojamose trumposios, pirmosios ir antrosios pakopų ar vientisųjų studijų vietose geriausiai rezultatais studijų metus baigusių asmenų kiekvienais metais kompensuojama per atitinkamą laikotarpį sumokėta studijų kaina (studijų kainos dalis, ne didesnė kaip norminė studijų kaina); asmenų, kuriems kompensuojama studijų kaina (studijų kainos dalis, ne didesnė kaip norminė studijų kaina), skaičius pagal konkrečią aukštosios mokyklos studijų kryptį nustatomas šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka; valstybės nefinansuojamose studijų vietose geriausiai studijų metus baigusių asmenų eilės pagal studijų kryptis sudaromos aukštosios mokyklos nustatyta tvarka (1 dalis); geriausiai rezultatais studijų metus baigusių asmenų, kuriems pagal šio straipsnio 1 dalies nuostatas kompensuojama studijų kaina (kainos dalis, ne didesnė kaip norminė studijų kaina), skaičius pagal konkrečią aukštosios mokyklos studijų kryptį yra proporcingas atitinkamais priėmimo į aukštąją mokyklą metais įstojusiujų į tos krypties studijų vietas skaičiui; bendras asmenų, kuriems pagal šio straipsnio 1 dalies nuostatas kompensuojama studijų kaina, skaičius yra ne didesnis kaip 10 procentų taisyti studijų metais trumposios, pirmosios ir antrosios pakopų ar vientisosias studijas baigusių asmenų skaičiaus (2 dalis).

Pažymėtina ir tai, kad pagal Įstatymo 83 straipsnio 5 dalį asmenys, studijuojantys valstybės finansuojamose vietose, valstybinei aukštajai mokyklai neturi mokėti jokių tiesiogiai su studijų

programos įgyvendinimu susijusių įmokų, išskyrus Įstatymo 80 straipsnio 3 dalyje nurodytus atvejus.

5.3. Iš minėto teisinio reguliavimo matyti, kad konstitucinė teisė į nemokamą aukštąjį mokslą gerai besimokantiems piliečiams gali būti įgyvendinama remiantis Įstatymo 78 straipsnio 5 dalimi (2018 m. lapkričio 20 d. redakcija), pagal kurią atsilaisvinusią valstybės finansuojamą studijų vietą aukštosios mokyklos nustatyta tvarka užima geriausiai toje pačioje studijų kryptyje, tame pačiame kurse ir pagal tokią pačią studijų formą valstybės nefinansuojamoje studijų vietoje besimokantis studentas, atitinkantis gero mokymosi kriterijus, taip pat Įstatymo 79 straipsnio (2018 m. lapkričio 20 d. redakcija) 1 dalimi, kurioje *inter alia* nustatyta, kad daliai valstybės nefinansuojamose trumposios, pirmosios ir antrosios pakopų ar vientisųjų studijų vietose geriausiais rezultatais studijų metus baigusių asmenų kiekvienais metais kompensuojama per atitinkamą laikotarpį sumokėta studijų kaina.

5.4. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, Vilniaus apygardos administracinis teismas 2021 m. kovo 23 d. sprendime, be kita ko, nurodė, jog į asmenų, kuriems siūloma kompensuoti už studijas sumokėtą kainą, sąrašą įtraukus ir valstybės finansuojamus studentus, neliktų šios kompensavimo tvarkos prasmės.

5.5. Taigi, priešingai, nei teigia pareiškėja, ginčijamame teisiniame reguliavime yra numatyta galimybė pretenduoti į nemokamą aukštąjį mokslą gerai besimokantiems piliečiams.

5.6. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėjos prašyme ištirti Įstatymo 78 straipsnio (su 2018 m. lapkričio 20 d. pakeitimais), 79 straipsnio (2018 m. lapkričio 20 d. redakcija) tiek, kiek pareiškėjos nurodyta, atitiktį Konstitucijai nėra tyrimo dalyko.

5.7. Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, jog tai, kad prašyme nėra tyrimo dalyko, reiškia, kad prašymas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui (*inter alia* 2020 m. kovo 25 d. sprendimas Nr. KT55-A-S50/2020, 2021 m. balandžio 8 d. sprendimas Nr. KT55-A-S52/2021, 2022 m. sausio 12 d. sprendimas Nr. KT6-A-S6/2022).

6. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą, jeigu jo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

7. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad yra pagrindas atsisakyti priimti nagrinėti pareiškėjos prašymą.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnio 3, 4 dalimis, 25 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 28 straipsniu, 69 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

Atsisakyti nagrinėti pareiškėjos [duomenys neskelbiami] prašymą Nr. 1A-18/2022.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Danutė Jočienė

Giedrė Lastauskienė

Vytautas Mizaras

Algis Norkūnas

Daiva Petrylaitė